

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasi slovenske kmečko - delavske politike

Za konzorcij: izdajatelj in urednik Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14

Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 40 din, polletno 20 din, četrletno 10 din.

Štev. 2

Ljubljana, dne 29. februarja 1940

Leto II.

Slovenska vas se v javnem življenju vedno bolj uveljavlja in z njenim uveljavljanjem prihaja tudi vedno bolj v ospredje odnos, ki vlada med vaščanom in meščanom.

Zgodovina nas uči, da so se mesta z razvojem tehnike in z njo združene industrializacije vedno večala, in to predvsem s preseljevanjem podeželskega prebivalstva v mesta. Ta beg z dežele v mesta pa še vedno traja in povzroča tudi javno razpravljane, ki prihaja do zaključka, da je to neprirodno in za kmečki stan tudi škodljiv pojav.

Vaščan, ki pride v mesto, predružači način svojega življenja in se počasi odtuji vasi. Kakor mnogi pred njim se tudi on spremeni v pravega meščana. Mestni običaji in družba spremene njegov odnos do njegovega rojstnega kraja. Po desetletjih takega razvoja je poleg kmečkega nastal tudi meščanski sloj ljudstva. Če danes pogledamo na razmerje med tema dvema slojema, moramo ugotoviti, da to razmerje ni najboljšo. Slovenski vaščan ima občutek, da ga ima meščan za manjvrednega človeka, s katerim se spušča v pogovor le kolikor je to nujno potrebno, oziroma v kolikor tak razgovor meščanu koristi pri morebitnem nakupu kmečkih pridelkov itd. Nasprotno pa vidi meščan, ki je največji potrošnik kmečkih pridelkov, v vaščanu tistega, ki hoče na njegov račun čim dražje prodati te svoje pridelke. Nič čudnega, če zato pogosto slišimo razne opazke, ki gredo na račun vaščana, ki ga nekateri prav radi imenujejo «kmetavzarja» ali «paverja» itd. Če pri vsem tem tudi še upoštevamo številna razočaranja, ki jih je in jih še danes naš kmečki človek doživlja pod političnim vodstvom svojih meščanskih ali polmeščanskih voditeljev, potem lahko razumemo, da odnos med meščanom in vaščanom ne more biti kaj prida in razveseljav. Iz teh razlogov gleda zato vaščan že nekaj desetletij nezaupljivo na mestno gospodo. Naravnost mu tega sicer ne pove, nasprotno mu zaradi privzgojene skromnosti, kaže celo največjo uslužnost. Kadar pa je v družbi svojih sovaščanov, pade marsikatera pikra beseda na naslov nadutega meščanstva.

Ne oziraje se na upravičenost neugodnega občutka, ki ga ima preprosti človek do mestnega človeka in ne oziraje se na to, kdo je krivec takega razmerja, ki danes med tema dvema stanovoma vlada, moramo naglasiti, da je že skrajni čas, da se tako razmerje spremeni. Predvsem je tu dolžnost meščana, da pokaže voljo za izboljšanje. To razmerje se lahko izboljša, toda le tedaj, če odstranimo razloge in predsodke, ki ustvarjajo tak položaj.

To razmerje pa se ne bo izboljšalo samo s tem, če prihaja mestni človek na deželo samo ob nedeljah na izlete, trgatve itd. Tudi se ne bo izboljšalo s tem, če se razna mestna društva zanimajo za razne podeželske reveže in si jih ob kaki posebni priložnosti spomnijo s kakim darom itd. Potrebno je predvsem, da mestni človek tudi temeljito spozna življenje, skrbi, težko delo in težave, ki danes tarejo kmečkega človeka. Tedaj bo šele lahko pravilno ocenjeval vso trpkost kmečkega življenja.

Delovanje raznih kulturnih društev, ki se danes nekatera med njimi

Kreutzer Pavel:

Le vkup, le vkup, uboga gmajna!

Več stvarnega dela in manj nestrpnosti ter nerganja!

Ta klic odmeva danes čimdalje bolj pogosto iz našega političnega časopisja, in geslu so podlegli celo nekateri naši somišljeniki. Časopisje obeh velikih slovenskih — bolj rečeno jugoslovenskih strank — hoče obdržati svoje ovčice, časopisje malih strank in strančic hoče zbrati in združiti vse male, da bodo skupaj lahko kos velikim.

Želja vseh zatiranih in zapostavljenih je razumljiva, uresničenje želje pa je izključeno. Združitev bi pač pomnožila moč in silo malih, toda taka združitev bi bila mogoča, če bi imeli vsi skupaj en sam namen. Nekateri prvaki malih strank se tega tudi zavedajo in zato pravijo, poglobitno je, da vržemo stranko, ki je zdaj pri krmilu. Potem se bomo že med seboj pomenili.

Tako govorjenje je brez politične pameti. Je že res, kdor hoče kaj storiti, mora dobiti v roke oblast. Toda kdor hoče namesto stare hiše zgraditi novo, mora imeti že prej pripravljen načrt, gradivo in ljudi za postavitev nove hiše, sicer bo obsedel na razvalinah. Načrt nove hiše ni težavna stvar, vendar mora biti novi načrt zmerom boljši od starega. Dvomljivo pa je, če imajo nekateri strančice pri nas res dobre načrte in pošteno namene, a o gradivu in ljudeh niti ni treba govoriti.

Razen tega je še veliko vprašanje, če bi taka na hitro združena vojska imela res tisto udarno silo, ki bi bila potrebna vsaj za dosego negativnega cilja, to se pravi, da bi vrgla stranko, ki je pri krmilu. O udarnosti združene uboge gmajne smo še tem manj prepričani, ker vidimo, da bi nekateri prvaki malih strank z združitvijo radi le svoje osebne politične barčice na varno pripeljali.

Prav tako lahko vsak razume, zakaj kliče tisk «Jugoslovenske nacionalne stranke»: Napredni elementi skupaj! — Tisk slovenskega dela «Jugoslovenske radikalne zajednice» pa: Verne ovčice naj se čimbolj strnejo v slovensko in katoliško skupnost. Oba časopisna tabora jadikuje, da so somišljeniki preveč popustljivi in mlačni, premalo udarni, da preveč uhajajo in da narod cepi svoje sile.

Mi gledamo te pojave malo drugače kakor tisti, ki pridigajo združitev ter se zato ponujajo sami k nam ali vabijo nas k sebi. Vemo, koliko bi bila danes vredna velika, močna in

po krivici imenujejo «narodna», bi se moralo razširiti tudi na podeželje, prav tako pa bi bilo treba skrbeti, da ima tudi podeželski človek enake udobnosti in ugodnosti, ki jih ima mestni, ker mu prav tako pripadajo. Razmerje med mestom in vasjo se bo tudi bistveno izboljšalo, če bo mestna mladina že v svoji prvi razvojni dobi v stalnem stiku s podeželsko mladino in tako spoznala kmečko življenje.

Navedli smo le nekaj primerov, ki lahko ugodno vplivajo na izboljšanje razmerja med vasjo in mestom. Od preusmeritve dosedanjega napačnega gledanja slovenskega meščana na va-

znotno voljo prepojena armada. Vemo pa tudi, da take armade nikoli ne bomo dobili z mehanično združitvijo in s prvakarskim paktiranjem, temveč, da si moramo veliko močno udarno armado šele zbrati in izvežbati. Današnje cepljenje strank je pač znak prepadanja dosedanjih vodilnih strank, ni pa znak prepadanja naroda samega. Slovenski narod išče nova pota, ker se je zavedel, da dosedanje vodilne stranke zanj «uboga gmajno» niso nič storile, ker niso vodile slovenske politike, ampak so samo strankarski prvaki zase pobirali drobtinice z vladne mize.

Slovenski narod nima še zadosti politične vzgoje in je tudi ne more imeti, ker ga nihče ni vzgajal. «Slovenski» politiki so ga samo izkoriščali za svoje in tuje interese. Zato se nam ne zdi prav nič čudno, če se del uboge slovenske gmajne zateka tudi k političnim prerokom, ki mu razlagajo razne diktatorske miselnosti, katere naj mu prinesejo raj na zemlji. To so razumljive in neizogibne zmote, ki pa nas ne motijo, ker vemo, da bodo zmote prešle, zdravi nagon pa bo narod slednjič vendarle pripeljal iz politične sužnosti in

zmot v pravo narodno svobodo. Vemo in zavedamo pa se tudi, da se more z resničnim uspehom za narod uveljaviti le tista stranka, ki ima tak političen program, da ga lahko izvrši že v svojem času, ne pa šele čez kdo ve koliko rodov. Politika ni sanjarenje in prerokovanje, temveč delo za ljudi, ki že žive. Politika tudi ni nekaj, kar bi se moglo uresničiti brez vse zveze s preteklostjo. Tudi revolucije so le poskušeni skoki, nikdar pa ne resnični preskoki življenjskega razvoja naroda. Kar je staro in trhlo, je treba brez usmiljenja podreti, kar ne služi še sedanosti pa prav tako odločno in brez usmiljenja pobijati. Mi ne pravimo, da zdaj ni čas za uresničenje našega političnega programa, temveč smo prepričani, da je ravno sedaj čas zato najbolj zrel in da bomo v kratkem lahko zbrali in izvežbali vojsko, ki bo izbojevala zmago naši politični misli kmečke in delavske demokracije.

Zato odklanjamo združevanje in sprejemamo v svoje vrste le posameznike, nikakor pa ne organiziranih skupin.

Spomenu dr. Antona Radića

Slovenski kmetje dobro poznajo Štefana Radića, mučeniškega voditelja hrvatskega naroda. Manj znano pa je ime njegovega tri leta starejšega brata Antona, katerega 20. letnico smrti so praznovali Hrvati v soboto, dne 10. februarja.

Dr. Anton Radić je bil rojen 1. junija 1868 v Trebarjevem pri Sisku. Razmene, v katerih je odraščal, so bile vse prej ko rožnate. Zato ni čudno, da je odnesel od doma v mestne šole veliko ljubezen do trpečega kmečkega ljudstva, ki mu jo je pozneje zvesto vračalo. Ko je dovršil svoje šolanje, je vladal na Hrvatskem madžarski teror, ki je onemogočil hrvatskemu ljudstvu vsako prosvetno in politično delo. Ljudske množice so bile brez vsakih političnih pravic izročene okrutni madžarski gospodi. Antona Radića je to bolelo; zato se je odločil, da pomaga trpečemu ljudstvu.

Toda kako? Saj se ni smelo govoriti in pisati resnice, ki se jo je vladajoča gospoda bala. Vendar ni odnehal. Z

ščana, je predvsem odvisno, da se to nezdravo razmerje spremeni. Slovenski meščan je lahko prepričan, da bo tudi podeželski človek predružačil svoje mišljenje o mestnem človeku, če bo tudi pri njem videl resno voljo za to.

Slovenska kmečko-delavska demokracija pa bo budno pazila na pravilnost odnosa med obema in njeni iskreni prijatelji iz mesta bodo s svojo pravilno in demokratično miselnostjo vedno in povsod delali na pravilni preusmeritvi sedanjega nepravilnega odnosa.

Vladimir Kreft.

domom in kmeti je vzdrževal najtesnejše vezi; spoznaval je razmere, v katerih je živelo podeželsko ljudstvo, se učil in dobival moči iz velike ljudske vere v poštenost in resnico. Da bi dvignil ljudsko prosveto in politično zavest kmetov je ustanovil list «Dom», ki ga je vzdrževal, pisal in urejeval sam. V njem je oznanjal misel človečnosti, pravice ter budil kmečko slogo, ki edina mora rešiti hrvatske kmete.

Z «Domom» je ustvaril Anton Radić temelje hrvatskega kmečkega gibanja, ki ga je organiziral in vodil z velikim uspehom njegov brat, Štefan Radić. Delo, ki ga je začel Anton Radić, je bilo težko. Kljub nasprotovanju gosposkih strank ni odnehal. Vedno je razmišljal, kako pomagati kmetom in jim omogočiti človeka vredno življenje. Kot veliki mislec je gradil, ustvarjal in izpopolnjeval miselnost hrvatskega kmečkega gibanja. Njegove nauke je hrvatsko ljudstvo z navdušenjem sprejelo, ker je videlo v njih svojo rešitev.

Njegova smrt 10. februarja 1920. leta je globoko pretresla ves hrvatski narod; saj je izgubil z njim učitelja in vodnika, ki bi še naprej učil in vodil hrvatske kmete, v novoustanovljeni Jugoslaviji. Hrvatski kmetje so pravilno razumeli nauke svojega velikega učitelja in vztrajali v boju. Boj Hrvatov za enakopravnost in pravico je rodil že lepe uspehe ravno zaradi tega, ker je bil v duhu načel Ant. Radića.

Velikega učitelja hrvatskih kmetov, Antona Radića, se ob obletnici spominja tudi slovensko kmečko ljudstvo z željo, da bi se počutili Hrvatje v svoji domovini, ki jo urejajo po načelih bratov Radićev, najboljše in da bi bila vzor nam Slovencem.

Politične zablode

(Druga opomba.)

Odkar živimo Slovenci v Jugoslaviji, obstoja med slovenskimi vodilnimi političnimi strankami tak način boja za oblast, da ga moramo šteti med politične zablode.

V času do uvedbe diktature (do leta 1929.) so bile štirikrat volitve v narodno skupščino. Slovenska ljudska stranka (SLS) je dobila pri vseh štirih volitvah večino in sicer pri prvih le relativno (14 poslancev od osemindesetih, ki jih je volila Slovenija). Pri ostalih pa tudi absolutno in sicer 60, odnosno 57 odstotkov od vseh oddanih glasov in odgovarjajoče število poslancev.

Glavni nasprotniki SLS so bili demokrati, ki sta jih vodila dr. Žerjav in dr. Kramer. Ti so nastopali prvotno v Jugoslovanski demokrati stranki (JDS), kasneje pa, ko se je Pribičević ločil od nje, z njim skupaj, kot Samostojna demokrati stranka (SDS). Dobili so v Sloveniji komaj enega, dva, tri in le pri četrth volitvah štiri poslance. Samostojna kmetijska stranka (SKS), ki je spadala skupaj z demokrati med tako imenovane naprednjake, si je pri prvih volitvah priborila osem poslancev, pri vseh naslednjih pa le po enega. Oboji so predstavljali torej nasproti SLS majhno politično moč, ki je bila v odločni manjšini.

V tem času je bila Jugoslavija parlamentarno urejena. Nedvomno je temeljno načelo parlamentarizma, da gre oblast tistemu, ki si je pri volitvah pridobil zaupanje. Volitve imajo ta smisel, da ljudstvo pove, komu zaupa.

V Sloveniji je načelo parlamentarizma prišlo na prav poseben način do izraza. Upravo je tu imela v rokah tista stranka, ki je bila pač zastopana v vladi v Beogradu. Kakor so se v vladi menjavali zastopniki SLS in naprednjaki, tako so se v Sloveniji menjavali pokrajinski namestniki, veliki župani. Tako so romali tudi učitelji in drugi državni uradniki po «službeni potrebi» iz enega kraja v drugi.

Kdo je pa dejansko pri volitvah dobil zaupanje ljudstva in zakaj ga je dobil, ni bilo odločilno.

Po prvih volitvah, ki so se vršile v letu 1920., je bila na krmilu Pašičeva vlada, deloma s Pribičevićem, vseskozi do julija 1924. Slovence je zastopal v vladi po eden ali pa dva ministra bodisi iz vrst JDS ali SKS ali SDS. Enkrat se je celo zgodilo, da nas je zastopal slovenski radikal dr. Zupanič in enkrat sploh nismo bili zastopani v vladi.

V letu 1924. je nastopila sprememba samo v času, ko je bilo dobre tri mesece poverjeno ministrsko predsedstvo Ljubi Davidoviću. Vstopila je v vlado za kratek čas SLS. Nato pa je šlo zopet vse po prejšnji uglajeni poti, vse do 1. febr. 1926. skozi vseh sedem vlad, ki so se razvrstile v tej dobi. Slovence so zastopali naprednjaki iz spredaj omenjenih skupin.

In vendar drži dejstvo, da so se vršile v tem času, ko so skoro izključno zastopali Slovence tako imenovani naprednjaki, trikrat volitve v narodno skupščino. Pri vseh teh volitvah ni bil n. pr. niti enkrat v Sloveniji izvoljen kdo od radikalov, dasi se je g. dr. Milan Stojadinović za volitve v letu 1925. potrudil sam v Maribor. SLS pa je imela dvakrat celo absolutno, prvič pa relativno večino.

Vse to ni bilo pomembno... Predvsem vidimo iz teh dejstev, do kakšnih posledic nas je pripeljal centralizem. O naših zadevah so po mili volji odločali v Beogradu. Komu je ljudstvo v Sloveniji dalo pri volitvah svoje zaupanje, ni bilo upoštevano. Kajti število slovenskih poslancev v narodni skupščini je bilo tako majhno v razmerju do poslancev iz ostalih delov države, da slovenski poslanci, ki so si doma priborili večino, zaradi te večine nikdar

niso mogli izsiliti s svojo številčno močjo udeležbe v vladi in oblast v Sloveniji.

Zato je tudi razumljivo, zakaj so se tiste stranke, ki so bile v Sloveniji v manjšini, tako krčevito oklepale centralizma. Ker so le tako mogle priti do oblasti.

Slovinci so bili v centralistično urejeni državi potrebni le zato, da je sploh kdo bil izmed Slovencev v vladi. To pa je bil vedno tisti, ki je zahteval manj koncesij, ki je bil prej pripravljen, da se zadovolji z drobtinami. Številčna moč ni bila potrebna, ker je večina bila že vedno podana pri srbskih strankah, zlasti, ker se Hrvati parlamentarnega življenja niso udeleževali. Zato tudi vprašanje, komu je ljudstvo poverilo zaupanje, ni prišlo v poštev.

Le redko kdaj je bilo potrebno pridobiti pri tem načinu vladanja kako slovensko skupino tudi zaradi tega, da je zajamčena večina. To je bilo ob priliki, ko je bila za sprejetje vidovdanske ustave potrebna posebna, kvalificirana večina ali pa tedaj, kadar so med srbskimi strankami samimi nastali spori. Nikdar torej zaradi Slovencev same.

Kakor smo videli, so bili tu slovenski naprednjaki vedno na razpolago. Zato so se skozi dolga leta kljub svoji obupni manjšini držali na vladi. Razumljivo pa je, da stranka, ki je na ta način vladala v Sloveniji, ne le ni predstavljala volje naroda, temveč je dejansko živela le od milosti tujih oblastnikov. Kolikor bolj je upognila hrbet, toliko več je mogla pričakovati milosti. Na pravice, na zahteve ni smela pomisliti.

Zato tudi ni nič čudnega, če zastopniki, ki so prišli v Sloveniji na ta način do oblasti, niso mogli pokazati potrebne odločnosti, kadar je šlo za slovenske koristi. Ves čas so bili odvisni od milosti činiteljev izven Slovenije, ki so imeli poleg vsega drugega še za svojo osnovno politično nalogo izvedbo centralizma. Da pa je bil centralizem v izrazitem nasprotju s potrebami v Sloveniji, je vsem jasno. Naj pri tem ne omenjamo velike gospodarske škode.

V hlastanju za oblastjo ti politiki niso hoteli razumeti, da politika pobiranja drobtin ni ničesar drugega, kot hlapčevanje tujim neslovenskim koristim.

Ugotoviti pa moramo: Zaupanja v narodu taka politika nikdar ni dosegla. Vsi ti politiki so pri volitvah ostali v manjšini in so celo voditelji večinoma komaj rešili svoj poslanski

mandat. Taka politika ni našla tal med Slovenci.

Kakor bomo še kasneje pokazali, je tudi SLS izdala načela, ki jih je svojčas zastopala. Tedaj, ko je prišla do oblasti, se ni več brigala, kako si je pridobila zaupanje naroda. Mirno so se ti politiki n. pr. vpregli v voz diktature, vprašanje avtonomije je skozi leta ostalo nedotaknjeno.

Še težje je dejstvo, da vsi ti politiki niso hoteli odstopiti od tega načina borbe za oblast, kljub temu, da so morali uvideti, kakšno sramotno vlogo smo s tem taktiziranjem igrali Slovenci tudi v razmerju nasproti tistemu narodu, ki se je v državi boril za iste pravice, ki so bile obenem temelj za samostojno, neodvisno politično življenje Slovencev — nasproti Hrvatom. Če Hrvati trde, da so slovenski politiki v veliki meri sokrivi, da ni prišlo prej do preureditve države, imajo na žalost prav. Kajti pravilni razvoj življenja v državi je gotovo zaviralo dejstvo, da smo Slovenci v vsej tej protihrvatski politiki bili udeleženi s tem, da smo bili zastopani tedaj v vladi. Dalje tudi, da je SLS v praktični politiki, ko je šlo za oblast, odstopala od svojega programa.

Vsakdo pa je vedel, da smo po svojem naravnem položaju Slovenci morali imeti slične potrebe in zato slične zahteve nasproti državni ureditvi, kot Hrvati.

Tako so vodilne slovenske stranke v našem dosedanem političnem življenju dale sebi slabo spričevalo, nam pa dober nauk.

Politika vladanja po milosti drugih iz Beograda, brez zaupanja naroda, bo kmalu za nami. Dr. Maček je tedaj, ko je sklenil z združenim srbsko opozicijo sporazum (dne 7. oktobra 1937.) postavil med drugim tudi načelo, da mora nova ustava biti sprejeta z večino Srbov, z večino Hrvatov in z večino Slovencev. To načelo danes že velja. Tudi v državnem življenju bo soodločal le tisti, ki mu narod doma zaupa. V lastni ožji domovini pa še celo.

Zaradi tega je razumljivo, da se danes politika naših vodilnih strank na vse načine pretvarja. Vendar njih dosedanja dejanja so jasna in govore z vso odločnostjo proti njim.

Kdor je pa kdaj izdal dobljeno zaupanje, ga je s tem tudi izgubil.

To načelo ne velja samo v zasebnem, tembolj tudi v javnem življenju.

Zato ravnamo gotovo prav, ko gori opisan način borbe za oblast odločno odklanjamo in ga označujemo kot politično zablodo. V.

J. R.:

Pol leta vojskovanja

Od začetka septembra 1939. leta se v Evropi z orožjem nadaljuje vojna, ki je izbruhnila 1914. leta. Postava nasprotnikov je sicer nekoliko spremenjena, ker je Rusija, prvotna zaveznica Anglije in Francije, zdaj na strani Nemčije, a ta sprememba je le navidezna. Spomniti se moramo, da je bila sicer Anglija svoje dni zaveznica Rusije, nikdar pa ne njena prijateljica. G. B. Shaw je že pred petindvajsetimi leti javno trdil, da se bo morala Anglija konec vojne zvezati z Nemčijo in z njo skupaj carsko Rusijo toliko časa po glavi tolči, da bo onemogla. Temu je večina Angležev na tihem pritrjevala, kakor pritrjuje še zdaj. Tako ima Anglija poleg velikega strahu pred Nemčijo še precejšen strah pred Rusijo in ta strah je bil tudi vzrok uspehov, ki so jih Nemci brez orožja dosegli.

Zdaj gre seveda za odločitev med glavnima nasprotnikoma Anglijo in Nemčijo in zato ni čudno, če se nadaljevanja krvavega obračunavanja še ne marajo udeležiti nevtralne dr-

žave. Vojna pač ni svetovna vojna, kakor smo včasih menili, temveč le zavojevalna vojna dveh narodov.

Po šestih mesecih položaj že lahko precej jasno presodimo. Predvsem imamo zdaj nekatere nove vojne besede, ki pa ne pomenijo novih pojmov. Govorimo o bliskoviti vojni, toda pozabljamo, da sta bliskovite vojne vodila že Atila in Džingiskan in drugi. Večino ljudi slepi tehnični napredek orožja in brezprimerna surovost kulturnih narodov, da menijo, bliskovita vojna je nekaj novega. V resnici je bliskovita vojna samo nepretrgan napad. Če napadenec ni zavarovan in pripravljen, ga napadalec potepta, kakor smo videli v Abesiniji in na Poljskem; če se zavaruje in brani, ostanejo od bliskovite vojne samo dolgotrajne ofenzive, kakor smo videli v Španiji in na Finskem. Druga nova beseda je totalitarna vojna, to se pravi, popolna vojna. Totalitarno vojno je vodil že Holofernes, ki je Betuliji vodo zaprl, in tudi pruske vojne so bile totalitarne vojne.

Spopad, kakršnega imata dva imperialistična naroda, nemški in angleški, se mora razviti v totalitarno vojno, ker za dva taka naroda ni prostora.

Če hočemo odgovoriti na vprašanje, kdo bo zmagal, moramo imeti pred očmi resnico, ki jo je jedrnat povedal general Mijaja: «V moderni vojni se je napad podražil, obramba pa pocenila.»

Vojaško in gospodarsko sta Anglija in Francija proti Nemčiji v premoči, toda Nemčija se je bolj in hitreje pripravila. Ker zmaga v vojni zmerom premoč, če je zastavljena v odločilnem trenutku, bi bilo prerokovanje lahko, če bi se vojskovala do konca na eni strani samo Nemčija, na drugi pa Anglija in Francija. Danes pa še ne more nihče vedeti, ali ostanejo nasprotniki pri tej postavi, zakaj prvotno je bila podoba, da se težišče vojne čimprej prenese v osrčje Afrike, odkoder bi bile ogrožene francoske, belgijske, angleške in portugalske kolonije. Zaradi političnih sprememb je ta načrt prepadel, toda prenos bojišča drugam bo postal pozneje vendarle vabljava zadevščina. Za zdaj ni verjetno, da bi se to zgodilo, ker ima Nemčija od nevtralnih sosedov več koristi kakor bi jih imela od zavojevanjih. Anglija pa še v Franciji nima dovolj čet in ne more misliti na to, da bi se že zdaj vojskovala kje drugje. Če bi se hoteli drugi narodi zanjo vojskovati, bi bilo zelo prav, toda po izgledih, ki jih imajo drugi narodi na Češkem, Slovaškem, v Poljski in Finski, nikogar ne mika, da bi se za Anglijo žrtvoval. Tako za spomlad ne moremo pričakovati ofenzive, ki so jo toliko napovedovali. Vojaško razmerje sil ob Renu je tako, da si še nihče ne obeta uspeha od naskakovanja močno utrjenih linij.

Razen tega dela časa za oba nasprotnika enako. Angleži in Francozi upajo, da pridobe še kako nevtralno državo, Nemci pa gospodarsko in vojaško pomoč Rusije. Kadar bo stvar dozorela tako daleč, se bo morala rada ali nerada seveda tudi marsikatera nevtralna država odločiti, zlasti že zato, ker vojna tudi gospodarstvu nevtralcov veliko škoduje.

Nam kot nevtralcem torej neposredno ne grozi še nobena nevarnost. Ne smemo pa misliti, da smo z golimi lastnimi izjavami nevtralnosti in z obljubami velesil že dovolj zavarovani. Zavarovati se moramo sami in tudi Slovenci moramo biti vsak hip pripravljeni, da z orožjem branimo državo, v kateri hočemo nekaj videti združen ves naš narod. Truditi se moramo pa tudi, da v tej državi že zdaj zavladata politična misel kmečko-delavske demokracije, ker edino kmečko-delavska demokracija je sposobna privedi svet kdaj do blagodejnega in trajnega miru.

Po šestih mesecih sporazuma

26. februarja je poteklo šest mesecev, odkar je bil sklenjen sporazum med zaupnikom krone, ministrskim predsednikom Dragišo Cvetkovićem in voditeljem Hrvatov dr. Vladimирjem Mačkom. Hrvatski listi so ob tej priložnosti objavili obširne sestavke. «Hrvatski dnevnik» zaključuje svoj uvodnik z naslednjo ugotovitvijo: «Z ustanovitvijo banovine Hrvatske je nastopilo precejšnje olajšanje, ne pa še končno pomirjenje. Teritorialno (kar zadeva ozemlje) je Hrvatska še okrnjena, tudi še nima svojega sabora, niti finančne samostojnosti, kakor to predvideva sporazum. Banska oblast izdeluje preračun, ne ve pa še, kakšni bodo njeni prejemki. Treba je priznati, da je banska uprava z banom vred pokazala ne samo vso skrb za narodne potrebe, temveč je tudi pomagala povsod, kjer ji je bilo to le mogoče.»

Somišljenike opozarjamo, da bomo položnice za nakazilo naročnine priložili prihodnji številki. - Uprava

Kaj se godi po svetu

Zakaj ni stopila Italija v vojno

Italija ima, kar naši bralci vedo, z Nemčijo pogodbo v obliki vojaške zveze, ki ji nalaga dolžnost, da brani Nemčijo, če bi bila napadena. Ko je lansko leto začela Nemčija vojno, ni Italija zanj ničesar storila. Kmalu pa je nastala v italijanski vladi sprememba; iz vlade so morali izstopiti vsi ministri, ki so bili posebno naklonjeni Nemčiji in nasprotni Angliji in Franciji. Daljnosežne spremembe so nastale tudi v vodstvu italijanske vojske, kjer so se morali umakniti z vodilnih mest vsi višji častniki, ki so bili zagovorniki vojaške zveze z Nemčijo. Napovedi, da bo Italija stopila na stran Anglije in Francije se niso uresničile. Nasprotno, italijanske zahteve po francoskem Tunisu in soudeležbi pri lastništvu Sueskega prekopa, niso ponehale, i

Tudi ob vstopu Rusije v vojno, ni storila Italija ničesar. Finski sicer pošilja orožje in letala in še to le iz sovraštva proti Sovjetom. Zato mnogi ugibljejo, kaj bo storila. Danes, ko se na bojiščih vojna sreča ni še nikamor nagnila, je Italija mirna. Toda samo

Vznemirjenost na severu

Odkar se je pričela rusko-finska vojna se nahajata v posebno težkem položaju skandinavski državi: Švedska in Norveška. Pomoč, ki jo Anglija in Francija pošiljata Finski more priti samo preko teh dveh držav. Temu pa se je uprla Nemčija, ki ne dopusti, da bi bili ti dve državi v službi zaveznikov. Da bi si ohranili obe državi nevtralnost, je nemogoče, ker sta prešibki. Zato se ne moreta nemškimi in angleškimi zahtevam uspešno upirati. Nemški in zavezniški protesti se množe. Švedska in Norveška pa ne vesta, kaj bi storili. Po zadnjih ruskih uspehih na Finskem je položaj obeh držav še težavnejši. Kajti angleški pritisk se je znatno povečal. Angleži zahtevajo, od obeh držav, da dovolita večji prevoz orožja in letal na Finsko ter prostovoljcev, zlasti poljskih. Proti temu pa je Nemčija. Anglija je zato poslala del svojega vojnega brodovja na norveško obalo, dalje hoče blokirati rusko pristanišče Murmansk, ki je važno pristanišče ob Severnem morju, po katerem ima odprto pot v svet. Poleg tega pa zahteva Anglija od Norveške in Švedske, da se pridružita njeni akciji na Finskem, to se pravi, da vstopita v vojno. Položaj je vedno bolj zapleten in je verjetno, da ga bo moralo razčistiti orožje. Morda je prav skandinavsko ozemlje tisto, na katerem se bo merila moč sovražnikov.

+ **Rooseveltov odposlanec v Evropi.** V nedeljo 25. februarja je prišel v Evropo posebni odposlanec predsednika Zedinjenih držav Summer Welles, ki ima nalogo preučiti položaj v Evropi in na podlagi informacij, ki jih bo dobil pri vladah evropskih velesil ugotoviti, ali obstoja možnost za mirovno posredovanje Zedinjenih držav. Prva Wellesova pot je bila v Italijo, kjer je bil sprejet pri kralju, Mussoliniju in zunanjemu ministru grofu Cianu. Welles je v Rimu poizvedel o stališču, ki ga zavzema Italija do vojskujočih se držav. Iz Rima je Welles odpotoval v Berlin, kjer ga bo sprejel kancelar Adolf Hitler. Nato bo obiskal London in se preko Pariza vrnil v Rim, kjer se bo ponovno razgovarjal z italijanskimi državniki. Welles je izmed najspособnejših ameriških diplomatov, zato je njegovo potovanje po Evropi toliko večjega pomena. Od Wellesovega poročila bo odvisno, ali se bo Roosevelt odločil za mirovno posredovanje. O uspehu Wellesovega potovanja pri današnjem položaju je težko kaj reči.

+ **Dva pomembna govora.** V soboto sta govorila angleški ministrski predsednik Chamberlain in nemški kancelar Adolf Hitler. Oba državnika sta

toliko časa! Čim pa se bo vojna sreča nasmejala eni ali drugi strani, se bo odločila tudi Italija. To je storila v svetovni vojni in bo verjetno tudi danes. Kajti njen cilj je pograbit čimvečji plen, da se vsaj malo opomore. Italijansko gospodarstvo je zaradi vojne pohoda v Abesinijo in španske državljanske vojne tako izčrpano, da ne more nositi več bremen, ki mu jih nalaga država. To je za Italijo usodno, kajti v vojni ne bo tako odločilna kocka kot bi si morda želela; zategadelj bo tudi njen plen manjši.

Več plena bi mogle nuditi Italiji Nemčija in Rusija, ker je bogastvo britanskega imperija ogromno, pa tudi Francija je bogata. Obstojna nasprotstva med Italijo in Rusijo bi skušala izravnati Nemčija; njena diplomacija na tem že tudi dela. Plačilo, ki bi ga dala Italiji Anglija in Francija, bi bilo manjše. Da pa se ni Italija odločila še za nobeno stran, si moramo razlagati tako kakor smo navedli zgoraj. Mamljivim nemškem obljubam Italija ni nasedla. Zato čaka, kam se bo nagnila vojna sreča. Potem ne bo več dolgo, ko bo Italija stopila v vojno, seveda na stran močnejšega.

razločno povedala kaj hočeta. Chamberlain je povedal da se Anglija in Francija ne bosta prej nehali bojevati, dokler ne bosta obnovljeni Češkoslovaška in Poljska; dobili morata tudi zadostna jamstva, da bo novi red, ki bo ustvarjen, tudi zares trajen. Tega jamstva pa s danja nemška vlada ne more dati. Zato zahtevajo zavezniški tako demokratično vlado v Nemčiji, ki bo porok, da ne bo Nemčija več krenila na stara zgrešena pota. Zavezniški se ne vojskujejo proti nemškemu narodu, ampak proti režimu. — Hitler je bil v svojem govoru bolj odločen. Nemčija se svojemu življenjskemu prostoru — srednji Evropi in kolonijam ne bo odrekla. Od Rusije pa je nihče več ne loči. Govora sta bila uvod Wellesovemu potovanju.

+ **Nordijski zunanji ministri so se posvetovali.** V Kodanju, glavnem mestu Danske je bila konferenca zunanjih ministrov, Danske, Norveške in Švedske. Največja želja vseh treh držav je, da ohranijo nevtralnost. Zato bodo nastopale proti vojskujočim se državam skupno, ker so posamezne za obrambo svoje nevtralnosti prešibke. Ponudile so tudi svoje posredovanje za mir, da bi se končala vojna med Finsko in Rusijo.

+ **Rusija zbira na vzhodu svojo vojsko.** Že zadnjič smo poročali o pripravah, ki jih vrše na bližnjem vzhodu zavezniški in Turčija. Sedaj pa prihajajo nova poročila o zbiranju sovjetskih čet na perzijski in turški meji. Rusija namerava baje prehiteti Angleže in Francoze in jih prisiliti, da se umaknejo iz Prednje Azije. Angleži so poslali tje tudi avstralske čete, francoski general Weygand, ki je eden najspособnejših francoskih generalov, pa je že pripravil vse potrebno za napad, odnosno obrambo.

+ **Kolonialni program angleške vlade.** Angleška vlada je izdala belo knjigo o svojem kolonialnem programu. Glavne točke novega programa so: povečanje izdatkov za izboljšanje gospodarstva in proizvodnje v kolonijah; ustanovitev posvetovalnega odbora za izboljšanje kolonialnega gospodarstva, da izdela potrebne načrte; vsako leto se bo porabilo 500.000 funtov šterlingov za raziskavanje kolonij in njihovega prirodnega bogastva, manjša vsota pa se porabi takoj za zapadno Indijo.

+ **Kitajski uspehi.** Kitajci so dosegli več novih uspehov. Zasedli so mesto Nanking, v katerem je imela prej svoj sedež kitajska vlada. Iz zasede pa je bilo pobitih 500 japonskih častnikov.

+ **Ameriška trgovina z Rusijo in Japonsko.** V zadnjih petih mesecih je prodala Amerika Rusiji vojnega ma-

terijala za 33 milijonov dolarjev. Ameriška trgovina z Japonsko, ki je zadnji mesec zaradi ameriške odpovedi trgovinske pogodbe popolnoma prenehala, se bo zopet obnovila, vendar v mnogo manjšem obsegu. V kratkem bo sklenjena nova trgovinska pogodba.

+ **Milijon Poljakov dela v Nemčiji.** Nemška vlada je izdala poročilo, iz katerega je razvidno, da se nahaja v Nemčiji 1 milijon Poljakov, po večini vojnih ujetnikov. Opravljajo predvsem kmetijska dela. Lani je bilo v Nemčiji samo 500.000 tujih poljedelskih delavcev.

+ **Izvoz romunskega petroleja v Nemčijo.** Romunska vlada se je sporazumela z angleško in francosko vlado, da bo izvažala v Nemčijo samo 1.250.000 ton petroleja, to je veliko manj kot pa doslej. Za to uslugo pa bosta pošiljali Romuniji Anglija in Francija orožje in municijo. Poleg tega pa je prepovedala romunska vlada izvoz čistega bencina, ki se je izvažal predvsem v Nemčijo.

+ **Sovjetska letala bombardirala švedsko mesto.** Ruski letalci so izvršili na švedsko obmejno mesto Pajalo letalski napad in vrgli 100 bomb razne velikosti. Skoraj istočasno pa je ruska vlada zagotovila švedski nedotakljivost njenih meja?

+ **Ruske usluge Nemčiji.** Rusija je storila Nemčiji v zadnjem času velike usluge s tem, da ji je dovolila po sibirski železnici prevoz blaga iz Amerike in Japonske. Nemci uvozijo največ bakra, ki ga najbolj potrebujejo.

+ **Ali bo dala Amerika Finski posojilo?** Finska vlada je zaprosila v Zedinjenih državah za novo posojilo. Ameriški gospodarstveniki so se odločili, da ga dajo samo pod pogojem, če je kaj izgledov za finsko zmago?

+ **Možnost rusko-finske premirja.** Napovedi o premirju med Finsko in Rusijo so vedno številnejše. Posebno se za to prizadeva Nemčija, ki ji ruski napad na Finsko ne gre v račun.

+ **Ameriški izvoz letal v Evropo.** Nad polovico vseh lani izdelanih letal je bilo prodanih v Evropo in sicer v Francijo 444 letal in 563 letarskih motorjev, v Anglijo pa 241 letal in 491 letalskih motorjev. Vrednost v Francijo prodanih letal je 42.480.000 dolarjev, v Anglijo pa 34.800.000 dolarjev.

+ **Boji na Finskem.** Ruski napadi v Karelski ožini na drugi črti Manerheimovih utrdb so vedno močnejši. Finci so se morali po junaškem boju umakniti iz mnogih utrdb. Sovjetske čete napadajo mesto Viipuri, ki je že vse porušeno. Finci se bodo morali umakniti pred sovjetsko vojsko. Splošno sodijo, da se bo mogla Finska braniti le še nekaj tednov.

+ **Romunsko - bolgarsko zблиžanje.** V Sofiji je bil pretekli teden romunski finančni minister Konstantinescu, in razgovarjal s člani bolgarske vlade. Začetkom marca pa bo potoval v Bol-

garijo rumunski zunanji minister Gafencu, da postavi temelje bodoči prijateljski pogodbi.

+ **Na zahodu živahni boji izvidniških čet.** Nemške izvidniške čete vztrajno napadajo francoske. Nemška vojna poročila vedo povedati, da je bilo uničenih več francoskih izvidniških oddelkov.

+ **Pred vojno sodišče** je bil postavljen romunski kmečki voditelj Maniu, ker se je izjavil za demokracijo in sodelovanje z Anglijo in Francijo proti Nemčiji in Sovjetski Rusiji.

+ **Razglas nemških socialnih demokratov.** Nemška socialno demokratiška stranka, ki ima sedež v Parizu, je izdala na nemški narod razglas, v katerem se zavzema za svobodo nemškega naroda in političnega življenja. Dalje zahteva razglas takojšnjo svobodo Čehov in Poljakov v lastnih državah.

+ **Roosevelt bo zopet kandidiral.** V jeseni bodo v Zedinjenih državah volitve novega predsednika. Roosevelt se je odločil, da bo zopet kandidiral za demokratiško stranko, ki ga je kandidirala tudi doslej.

+ **Atentati v Angliji.** Člani irske revolucionarne organizacije so izvršili pretekli teden v angleških mestih več atentatov, pri katerih je bilo težko ranjenih 24 oseb.

+ **Angleška letala nad Avstrijo in Češko.** Angleško letalsko ministrstvo objavlja, da so izvršila v zadnjem času angleška letala uspešne izvidniške polete nad Avstrijo in Češko. Letala so se dvignila v Franciji in so se nepoškodovano vrnila.

+ **Turčija se pripravlja na obrambo.** Turška vlada je izdala poseben zakon o narodni obrambi. Vojaški poveljniki pa so ta teden pregledovali utrdbe na sovjetski meji.

+ **Angleži morajo zapustiti Švedsko.** Angleška vlada je poklicala vse angleške državljane, ki so bivali na Švedskem, domov.

+ **Poljaki so pripravljali revolucijo.** V Litvi živeči Poljaki, ki so po priključitvi Vilne k Litvi zelo številni, so pripravljali revolucijo. Litvanska vlada je njihove namene odkrila in voditelje pozaprila.

+ **Zarota v Mehiki.** Mehška vlada je odkrila zaroto. Zarotniki so nameravali vreči vlado. Zaprtih je bilo več oseb, ki pa so bile na zahtevo predsednika Cardenasa izpuščene na svobodo.

+ **Papežev odposlanec na Poljskem.** V sporazumu z nemško vlado bo odpotoval bivši papežev poslanik pri poljski vladi nuncij Orsenigo na Poljsko, da se osebno prepriča o pogojih verskega življenja Poljakov.

IZ DOMAČE POLITIKE

Zakon o strankah je že izdelan

Prva šestojanuarska vlada je leta 1929. razpustila vse politične stranke. Z uveljavljenjem sedanje ustave je bilo mogoče na podlagi društvenega zakona ustanoviti samo take vsedrjavne stranke, ki bi bile všeč režimu. Kajti vlada je imela po tem zakonu toliko moči, da je onemogočala delovanje političnim mstrankam, ki se niso mogle prilagoditi predpisom zakona. Zato je bila izmed prvih zahtev dr. Mačka ob vstopu v vlado, da se izda tak zakon, ki bo dopuščal vsaki politični skupini ustanovitev stranke in ji zagotovil nemoten razvoj. Sedanja vlada je naročila posebnemu odboru, v katerem so bili notranji minister dr. Kostantinič in vseučiliški profesorji dr. Ilić, dr. Tasić in dr. Djordjević, da izdela osnutek novega zakona o strankah in zborovanjih. Odbor je svoje delo končal in predložil osnutek zakona ministrskemu svetu v odobritev. Po poročilih časnikov bo novi zakon o strankah objavljen z zakonom o volitvah

narodnih poslancev, ki je od vlade že podpisan.

Novi zakon dovoljuje svobodna zborovanja in organiziranje strank. Zasebnih sestankov in shodov, ki ne bodo na prostem ali v javnih prostorih, ne bo treba prijavljati oblastem. Javna zborovanja bo treba prijaviti, vendar zanje ne bo potrebno oblastvenega dovoljenja. Oblast tudi ne bo smela poslati na zborovanja svojega opazovalca, pač pa bo morala skrbeti za mir, če tega ne bi mogli voditelji in reditelji shoda. Stranke se bodo prijavljale notranjemu ministrstvu, politična društva, ki ne bodo imela značaja strank, pa upravi oblasti prve stopnje (okr. glavarstvom). Po novem zakonu o strankah bo prepovedano delovanje samo tistim strankam, ki bi javno ali tajno delovale proti spremembi ustave in ustavnega stanja, če bi bile proti nedotakljivosti državnih meja in proti politični enotnosti države. Stranko bo mogel razpustiti samo notranji

minister, ki pa bo moral dokazati, da je stranka res kršila zakon o strankah. Proti razpustu se bo stranka lahko pritožila na državni svet, ki bo sklepal o njeni nadaljnji usodi.

Če bo zakon o strankah sprejet v taki obliki kot je osnutek, bo nastopila doba novega svobodnega političnega življenja. Zborovanja bodo svobodna, stranke se bodo lahko organizirale in zbirale pod svojim okriljem ljudi, za katere bodo seveda tudi odgovarjale. Novi zakon o strankah in shodih bo za demokratizacijo javnega življenja velikega pomena.

Muslimani pred odločitvijo

Politični položaj muslimanov, ki sestavljajo v Bosni in Hercegovini nad tretjino prebivalstva, je precej težaven, zlasti v zadnjem času, ko je začelo gibanje za združitev radikalov v enotno stranko. Proti taki združitvi se je oglasil voditelj muslimanskega dela JRZ dr. Kulenović, ki zahteva avtonomijo Bosne in Hercegovine. Ker pa velik del muslimanov ni organiziran v JRZ, ampak v Hrvatski seljaški stranki, ki je pričela tudi v Bosni živahneje delovati, je postal položaj Kulenovića še težji. Muslimani bodo postavljeni pred odločitev, da se pridružijo Hrvatom ali Srbom. HSS ima med bosanskimi muslimani že trdne postojanke, katerih moč pa še vedno raste. Delovanje HSS med muslimani vodi prof. Hakija Hadžić, ki uživa med muslimanskim ljudstvom velik ugled, kar prizadeva dr. Kulenoviću velike skrbi. Po cenitvi nepristranskih opazovalcev je nad 80 odstotkov muslimanov za priključitev Bosne k banovini Hrvatski.

*

= **Zemljoradniška levica ustanavlja lastno stranko.** Srbski zemljoradniki (srbska kmečka stranka) so razdeljeni na več skupin, ki se ločijo zlasti po svojem programu. Najbolj delovna je skupina dr. Dragoljuba Jovanovića. Nedavno so pričeli srbski kmetje delati na združitvi vseh zemljoradniških skupin v enotno stranko. Njihova prizadevanja pa so ostala neizpolnjena. V nedeljo 25. februarja je zborovala v Belgradu Jovanovića skupina, ki je sklenila ustanoviti lastno stranko. Zborovalci so sprejeli spomenico, v kateri razlagajo svoj izstop iz dosedanje zemljoradniške stranke in utemeljujejo potrebo po novi politični stranki. «Hrvatski dnevnik» poroča, da se bo novoustanovljena stranka imenovala najbrž Srbska seljačka stranka.

= **Nov šef kabineta dr. Mačka.** O imenovanju dr. Ilija Jukića, šefa kabineta dr. Mačka za načelnika tiskovnega oddelka zunanjega ministrstva smo že poročali. Za novega šefa kabineta je bil imenovan dr. Anton Odić, odvetnik iz Čakovca. Dr. Odić

je bil rojen 1898. leta v Derventi v Bosni. Po končanih študijah se je posvetil sodniškemu poklicu, pozneje pa je postal odvetnik. Dr. Anton Odić je bil vedno odločen borec HSS in kot tak znan tudi slovenskim kmetom. 1935. leta je zagovarjal pred sodiščem za zaščito države voditelja dr. Mačka, pri katerem uživa veliko zaupanje. K visokemu imenovanju tudi mi iskreno častitamo.

= **Novi predsednik demokratske stranke.** Po smrti predsednika srbske demokratske stranke Ljube Davidovića, je bil izvoljen za njenega predsednika dr. Milan Grol, ki je že dosedaj imel v glavnem odboru stranke veliko avtoriteto. Z izvolitvijo dr. Milana Grola za predsednika, se je odločila demokratska stranka za nadaljevanje Davidovićeve politike.

= **Stojadinovića stranka.** Bivši ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović je prijavil oblasti ustanovitev Srbske radikalne stranke. Tako je imenoval svojo stranko, da bi mu morda vendarle še kdo nasedel.

= **Nova imenovanja Hrvatov.** Za glavnega ravnatelja «Prizada» (državne družbe za izvoz blaga in žita v tujino) je bil imenovan dr. Dragotin Tot, dosedanji ravnatelj «Gospodarske Sloge» v Zagrebu. Dr. Tot si je kot organizator «Gospodarske Sloge» pridobil velike zasluge za gospodarsko osamosvojitve hrvatskih kmetov. Imenovanje dr. Tota za ravnatelja «Prizada» je najboljšje jamstvo, da bo ta ustanova res v korist kmetu. — Za direktorja Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine pa bo v kratkem imenovan dr. Rudolf Bičanić, načelnik oddelka za preučevanje kmetijskega gospodarstva pri «Gospodarski Slogi».

= **Ustanavljanje SDS v Sloveniji.** V Sloveniji so se pričele po mestih ustanavljati organizacije Samostojne demokratske stranke. V Celju je bil nedavno sestanek, na katerem je bil izvoljen akcijski odbor za Slovenijo.

= **Slovenski socialisti** se zaradi svojega svetovnega nazora ne bodo odrekli svoji politični organizaciji, piše njihovo glasilo «Delavska politika», ampak bodo organizirali lastno stranko, kakor hitro jim bo to mogoče.

= **Pred finančno samostojnostjo Hrvatske.** V Belgradu se pripravlja nova uredba o prenosu kompetence s posameznih ministrstev na banovino Hrvatsko. Med najvažnejše uredbe spada brez dvoma uredba o finančni samostojnosti Hrvatske. Uredbo sestavlja komisija, kateri člani so: finančni minister dr. Jurij Šutej, notranji minister dr. Mihajlo Kostantinović in bivša finančna ministra Vojin Djuričić in Milorad Djordjević. Komisija bo s svojim delom končala najbrže še ta teden, nakar bo sklepal o uredbi ministrski svet.

s tem, da sta posojala denar za oderuške obresti in tudi na druge načine izkoriščala svoje dolžnike. Državni tožilec pa z obsodbo Rukavine še ni bil zadovoljen in se je zato proti razsodbi pritožil na višje sodišče.

* **520 delavcev stavka.** V Šibeniku stavka v tovarni francoske družbe «La Dalmatienne» zaradi prenizkih plač že teden dni vse delavstvo. Stavko je organizirala delavska organizacija Hrvatske seljačke stranke, «Hrvatski radnički savez». Delavci zahtevajo poleg povišanja plače tudi, da tovarna preneha izdelovati feromangan, ki je zdravju zelo škodljiv. Do sedaj je zaradi izdelovanja tega proizvoda obolelo na živcih že sedem delavcev.

* **V gozdu je zmrznil.** Žrtev hude zime je postal upokojeni rudar Jože Cira iz Vovš pod Sv. goro. Ko je šel v trgovino na Vače nakupiti življenjske potrebščine, se je nazaj grede opil močnega žganja, ki ga je kupil v trgovini. Žganje ga je tako zdelalo, da je v gozdu omagal in zmrznil.

* **V Ptujju je gorelo.** Peku Ivanu Kozlu je pogorelo pretekli ponedeljek podstrešno ogrodje njegove enonadstropne hiše. Goreti je pričelo že tudi v prvem nadstropju, vendar so ogenj pravočasno pogasili. Kozel trpi 30.000 din škode, ki pa je krita z zavarovalnino. Kako je požar nastal, ni znano.

* **Kako prodajajo mleko v Zagrebu?** Prodajo mleka v Zagrebu, ki so ga morali doslej okoliški kmetje prodajati po nizkih cenah, bo organizirala

«Gospodarska Sloga». V vsaki vasi bo ustanovljeno zbirališče, kamor bodo prinašali kmetje mleko. Cena mleku bo 2 din za liter.

* **Na potu iz tujine domov je zmrznil.** Prekmurski izseljenec Anton Bokau iz Skakovcev se je vrnil 15. t. m. iz Francije, kamor je odšel pred leti, da si kaj zasluži. Ko je prišel v Mursko Soboto, se je napotil peš domov v Skakovce, ki so oddaljeni od Murske Sobote 24 km, ker ni vozil avtobus. Bil je lačen in utrujen, zato je med potjo omagal. Zjutraj so ga našli zmrznjenega. Pri sebi je imel 23 din in potni list. V Franciji mu je moralo biti hudo, zato se je vrnil. Tudi tujina ni zmerom v srečo!

* **Kmetje ne plačujejo svojih dolgov.** Zaradi slabe lanske letine kmetje ne plačujejo Privilegirani agrarni banki svojih dolgov. Predlanskim so plačali slovenski kmetje 26.300.000 dinarjev na račun svojih dolgov, lani pa 19.600.000 din, to je za eno četrtno manj. Mnogo slabše ko slovenski pa plačujejo svoje dolgove hrvatski in srbski kmetje, ki so plačali lani več ko polovico manj svojih dolgov kakor pa predlanskim.

* **Ne uhajajte čez mejo!** Lani je ušlo preko meje v Nemčijo več delavcev, kjer so jih zaradi pomanjkanja delovnih moči radi sprejeli. Letos pa so jih pričeli naši državni vračati. Naša oblast take begunce hudo kaznuje, zato svarimo vse podeželske delavce, naj ne poskušajo odhajati čez mejo brez potrebnih dokumentov in dovoljenja.

Kaj nam pišejo . . .

Dragi urednik! Sem kmet in moja žuljava roka ni vajena peresa, zato se ne smeš čuditi, če je moja pisava okorna. Vendar upam, da te to ne moti in da ti bom lanko povedal to, kar me teži. Posestvo, na katerem gospodarim že 30 let, mi ne donša toliko, da bi se mogla družina posteno preziveti. Kot absolvent kmetijske šole zapisujem vse prejemke in izdatke, ker vem, kako velikega pomena je to. Ob koncu lanskega leta sem sestavil zaključek. Tu je mnogo slabši od prejšnjega. Draginja, ki je prizadela predvsem nas kmete, je mnogo pripomogla k veliki lanski pasivnosti posestva. Toda dokler smo zdravi se gre, sicer pa ne smemo biti bolni, ker ni denarja za zdravnika in zdravila. Včasih obolim ali kateri drugi član družine. Pozdravimo se z deiom in soncem, drugih zdravil ne poznamo. Kadar je najhujše, pokličemo zdravnika, toda takrat je navadno z bolnikom že konec. Tako ravnamo v naši okolici vsi in mislim, da še kje drugje. Res, težko je naše življenje in boj za obstanek na rodni grudi je še težji. Imam 6 otrok, nekaj med njimi je že odraslih. Vsak dan se sprašujem, kako jih bom preskrbel. Doma bo mogoč ostati samo eden, vsi drugi bodo morali iti iskati kruha v svet. Vem, kako je to grenko, saj sem vse to sam okusil, toda mislim si, če bodo pametni bodo že našli kje kruh. Za poštenega človeka se menda še vedno najde delo. Boli me le to, da jim ne bom mogel dati na pot tega, kar je dal meni oče . . . Zato bo njihova usoda še grenkejša kot pa je bila moja in tega me je strah.

V politiko se veliko ne mešam, ker nimam časa. Dogodke, doma in po svetu, zasledujem z zanimanjem in si jih po svoje tudi razlagam. Na nekaj Te pa le moram opozoriti. Zadnjič sem bral v «Jutru», da se moramo združiti vsi, ki nismo klerikalci v eno stranko. Ne, tako kot si misli gospoda pri «Jutru» pa že ne bo šlo! Gospodje lahko ustanovijo tako stranko, če je že nimajo. Mi kmetje vanjo ne bomo šli, ker še nismo pozabili, kaj vse je ta gospoda zakrivila. Bil sem pristaš bivše «Slovenske kmetijske stranke», ki so jo voditelji izročili ljubljanskim gospodm, da so dobili nekaj poslanskih mest in ministrski stolček. Tem gospodom naj danes zopet zaupamo?! Če že mislijo, da je naša pamet kratka, naj vsaj vedo, da smo še toliko brihtni,

da jih saj poznamo kakšni so! Ne bom pozabil jaz, ne drugi občani, kako se je delalo na občini, ko so nam gospodarili. Kako so gospodarili na banovini in v državi, smo čutili vsi. Gospodarstvo pa je za nas kmete že politika, to vedno trdim in mislim, da imam prav. Zato proč od tistih, ki javno gospodarstvo vodijo tako, da je njim v korist, nam kmetom pa v škodo!

To sem imel na srečo, zato sem Ti to pismo napisal, da boš vedel, kaj mislim in kako se mi godi.

Te lepo pozdravlja

A. P., kmet z Dolenjskega.

Pripomba urednika: Z veseljem sem prebral Tvoje pismo. Vsako nedeljo sem na deželi, med slovenskimi kmeti in odkrito Ti povem, da slišim povsod enake pritožbe in jadikovanja. Toda vedi Ti in vsi tisti, ki menijo, da nas bo jadikovanje odrešilo, da to ni res. Rešitev je v nas samih! Velik korak naprej si že napravil, ko pripoznaš vso gnilobo dosedanjih vodilnih slovenskih strank, ki za ljudstvo niso ničesar koristnega napravile. Še večji korak boš storil, če sodeluješ v našem listu in pomagaš odpirati oči tistim, ki do danes še niso spregledali in spoznali dejanskega položaja. Na eno zmotu v Tvojem pismu pa Te moram opozoriti, ko trdiš, da se za poštenega človeka menda še vedno najde delo. To ne drži. Resnica je, da se za nepošteno ljudi še vedno najde plačano brezdelje — a pošteni in delavoljni ljudje stradajo dela in kruha. Za dopis se Ti lepo zahvaljujem.

Iz Slovenskih gor

Proti koncu zime smo in kmalu bo pričelo po naših goricah delo. Nato čakamo že težko, ker upamo, da bo potem vsaj malo bolje, zlasti za nas viničarje. Tako velikega siromaštva kot letošnjo zimo nismo imeli že dolgo let. Manjka nam živeža in krme za našo živino. Ker ni bilc petroleja, smo morali biti vse dolge zimske noči v temi. Sedaj, ko je dan daljši je boljše, pa tudi petrolej se že dobi. Vsi viničarji tudi želimo, da bi se izvajala viničarska uredba, da nas ne bodo razni «boljši» vinogradniki izkoriščali. Mislimo, da so zakoni in uredbe tudi za gospodarje. Nam viničarjem manjka organizacije; to bomo morali ustanoviti, če hočemo, da se naš položaj izboljša. Ob priliki se bom zopet oglasil, tedaj bom napisal kaj več.

K. M., viničar.

DOMAČE NOVICE

* **Glavni dohodek Ljubljane.** Ljubljanski mestni svet je na svoji zadnji seji sprejel mestni preračun za preračunsko leto 1940/41. Preračun znaša 151.505.585 dinarjev. Glavni dohodki so mitnina, trošarina in užitnina, ki dajejo ljubljanski občini skoraj četrtnino vseh dohodkov, namreč 26 milijonov dinarjev. Za ta znesek so oškodovani predvsem kmetje, ker dobijo za svoje pridelke in proizvode toliko manj.

* **Zemlja se je vdrla.** V Podpeči blizu Ljubljane se je vdrl breg Ljubljaniče. Vdrla pa se je tudi zemlja pod Kobijevo stolarno, ki se bo vsak čas podrla, kar je za okoliško prebivalstvo hudo udarec, ker je imelo v njej precej delavcev stalno zaposlitev. Iz tovarne bodo rešili kolikor bodo pač mogli predvsem stroje in izdelke. Zemlja pa je razpokana še tudi v okolici, zato je nevarnost, da se ponovno vdre.

* **Smrtna nesreča v tovarni.** V tovarni «Semperit» v Kranju se je zgodila nesreča, katere žrtev je postal delavec Leopold Oman. V tovarni-

škem skladišču se je nanj zrušil velik kup gume in ga zasul. Njegovi tovariši so ga čez nekaj časa našli nezavestnega. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnišnico, kjer pa je zaradi notranjih poškodb podlegel. Žrtev dela!

* **Žalostna smrt dobrega gospodarja.** V Dobruški vasi pri Škocjanu so se stepli v gostilni konjski mešetarji, ko so se vračali s sejma v Škocjanu. Žrtev pretepa je postal posestnik Koprca Janez iz Tomačje vasi, ki ga je nekdo zabodel v prsa. Uboja je obdolžen mešetar Molan iz Mrtvic. Pokojni Koprca je bil dober gospodar in skrben družinski oče.

* **Huda obsodba dveh oderuhov.** V Zagrebu sta bila obsojena pred tamkajšnjim sodiščem oderuha draguljar Dragotin Vasić in prekupčevalec z nepremičninami Kronoslav Rukavina. Vasić je bil obsojen na tri leta in dva meseca ječe ter na 598.000 dinarjev denarne kazni, Rukavina pa na tri leta in dva meseca ječe ter na 40.800 dinarjev denarne kazni. Oba sta tako strogo kazena zaslužila